

کتابشناسی تحلیلی

یادداشت

یکی از مهمترین بخشهای پژوهشنامه، «کتابشناسی تحلیلی» است. در این بخش تمامی کتابهایی که در يك فصل در حوزه ادبیات کودک و نوجوان به طبع رسیده است، در شورایی اولیه بررسی می‌شود. سپس آثار برتر به شورای عالی ارسال می‌گردند تا بررسی و تحلیل شوند. آن گاه تعدادی از کل کتابها که به تشخیص شوراهای ارزش بیشتری برای طرح دارند، با ارائه چکیده آنها تحلیل و معرفی خواهند شد. هدف از کتابشناسی تحلیلی، نقد آثار نامناسب و مضر نیست بلکه معرفی کتابهای خواندنی و نیز ارج نهادن به آثار خوب، خیلی خوب و عالی است. درباره ترکیب دو شورا و شیوه کارشان مواردی قابل ذکر است:

۱. اعضای شورای اول:

- مصطفی خرامان: داستان نویس و عضو

هیئت تحریریه سروش نوجوان

- بابک نیک طلب: شاعر و کارشناس شعر کودک و نوجوان

- غلامرضا منفرد: کارشناس ارشد آموزش و پرورش و مدرس مرکز تربیت معلم

★ زهرادرودیان: مسئول اجرایی کتابشناسی

۲. اعضای شورای عالی:

- سوسن طاق‌دیس: نویسنده و کارشناس

داستان کودک و نوجوان

- شکوه قاسم نیا: شاعر و نویسنده و مدیر

مسئول مجله شباب

- مصطفی رحماندوست: شاعر، نویسنده،

مترجم و سردبیر مجله سروش کودکان

- فریدون عموزانه خلیلی: نویسنده، سردبیر

روزنامه آفتابگردان و عضو سردبیری مجله سروش

نوجوان

- کریم نصر: تصویرگر و مدرس طراحی

- مهدی جوانی

۳. کتابهای مورد بررسی تنها حوزه ادبیات و

تصویرگری کودک و نوجوان را شامل می‌شوند، یعنی

ادبیات داستانی (داستان، نمایشنامه و فیلمنامه)،

شعر و آثاری که مایه‌های ادبی دارند و همچنین کلیه

شئون تصویری و گرافیکی. بنابراین آثار علمی و یا

کمک آموزشی تنها بصورتی که برخوردار از مایه‌های

چشمگیر ادبی باشند در این حوزه قرار می‌گیرند.

۴. این کتابها تنها گروههای سنی

«الف، ب، ج، د، ه» و یا مشترک بین دو گروه را در بر

می‌گیرند، یعنی گروه پیش از دبستان و دانش آموزان

دوره دبستان، راهنمایی و متوسطه.

۵. در بررسی يك اثر، تمام جنبه‌ها تحلیل

می‌شود و نه تنها يك جنبه خاص همچون متن. بنابراین

اگر يك کتاب، متنی قوی اما تصاویری ضعیف داشته

باشد، معدلی از متن و تصویر به نامش ثبت خواهد شد.

کودکان اصولاً از کتابها تأثیری واحد می‌گیرند.

بنابراین ما نیز از روزه چشم کودک به کتابها می‌نگریم

و بر این باوریم که تولید کتاب کودک، کاری جمعی

است و در نهایت تأثیری یکپارچه بر مخاطب می‌گذارد.
 ۶. ملاک شناسایی و جمع آوری کتابهای هر فصل، مراجعه به نشریه نمایه و نیز مراجعه حضوری به بازار کتاب است. بنابراین اگر کتابی مدتها پس از تاریخی که بر شناسنامه‌اش قید شده است روانه بازار شود - چنانکه بسیار پیش می‌آید - آن را همراه با کتابهای فصل بعد بررسی خواهیم کرد.
 ۷. اعضای محترم شوراها نسبت به آثار

خودشان اظهار نظر نخواهند کرد.
 ۸. بی تردید، دخالت نوق و برداشت شخصی و نیز احتمال خطا و لغزش در قضاوت تا حدی اجتناب ناپذیر است؛ اما اعضای شوراها از خداوند سبحان مدد می‌جویند که جرهانی کارشناسانه و سالم در بستر نقد ادبیات کودک و نوجوان جاری کنند. آنها در این راه دشوار، راهبردها و تذکرات را غنیمت می‌شمارند.

نام کتاب	نویسنده یا شاعر	نام انتشارات
۱. آسمان آبی	محسن خاکسار	زالال
۲. السون و ولستون	ژیلا احمدی	اورانوس
۳. بابا بیا بازی کنیم	بابا بردبار	زیتون
۴. بازی آینه‌ها	سیدمحمدسادات اخوی	مدرسه
۵. برایم قصه بخوان	ترجمه سیروس طاهباز	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۶. بعد از کشتار	محمدرضا بایرامی	حوزه هنری
۷. تکیه بر سبز	سیدمحمدسادات اخوی	مدرسه
۸. جناب سبب منتظر نبوتن بود	نقی سلیمانی	زالال
۹. جیمز و هلوی گول‌پیکر	رولد دال	حوزه هنری
۱۰. چتر نوازنده	فردریک فله	حوزه هنری
۱۱. چهار پا	(ترجمه مزگان شیخی)	مدرسه
۱۲. حرفهای ناتمام	فردریک فله	مدرسه
۱۳. حسنی یک جوجه داره (۲)	آلیس بارتلز	برگ
۱۴. حواهر کوچولو	(ترجمه سیدمهدی شجاعی)	برگ
۱۵. دانه‌های مسافر	غلامرضا آبروی - محمود پوروهاب	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۱۶. رؤیای قرمزی	سیدسعید هاشمی - سعید ملامحمیدی	پیدایش
۱۷. سرزمین جادویی	شکوه قاسم نیا	چشمه
۱۸. سنجابی که بزرگ شد	دورته آم. ساکی	چشمه
۱۹. سه کوتوله در جنگل	(ترجمه محمد منجری)	چشمه
۲۰. شاهزاده خوشبخت	لینگ لونگ پینگ	حوزه هنری
	(ترجمه رضا رهگذر)	حوزه هنری
	اریک سان و وازن	زالال
	(ترجمه زهرا سعید بهر)	زالال
	اریش کستنر	حوزه هنری
	(ترجمه سپیده خلیلی)	حوزه هنری
	شکوفه تقی	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
	برادران کریم	دانش آموز
	(ترجمه علی سلامی)	دانش آموز
	اسکار وایلد	دانش آموز
	(ترجمه علی سلامی)	دانش آموز

برگ	علیرضا آقابالایی	۲۱. شب یلدا
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	برادران کریم (ترجمه سبا مرشد) الکساندر آفاناسیف (ترجمه علی سلامی)	۲۲. طعم شیرین دوستی
دانش آموز	فریبا کلهر	۲۳. عروسک سخنگو
حوزه هنری	سید مهدی رکنی و احمد ده بزرگی	۲۴. فانوس بود و غزال
پیام آزادی	مهتری ماهوتی	۲۵. کشتی زیبای نجات
حوزه هنری	ترجمه مجید عمیق	۲۶. گلبرگی در باد
ریحان	لین لونگ پینگ	۲۷. گوزن پنج رنگ
حوزه هنری	(ترجمه رضا رهگنر)	۲۸. مارمولک کوچولوی دم بریده
افق	ناصر یوسفی	۲۹. ماه پیشانی
ریحان	سعید آل رسول	۳۰. ماه و اژدها
حوزه هنری	فریبا کلهر	۳۱. مثل دختر کلها
حوزه هنری	جواد محقق	۳۲. مثل من به انتظار
حوزه هنری	محمد بکایی	۳۳. مردی از بهشت
زال	محمود مشرف آزاد تهران (م. آزاد)	۳۴. من کجا لا لاکم
حوزه هنری	محمدرضا اصلانی	۳۵. مهمان آن شب ما
بنیاد بعثت	سعید آل رسول، محمدجعفر مهدیه و ...	۳۶. وقتی سلام کردی
چشمه	نیکولای نوسوف (ترجمه کاماپون)	۳۷. ویتیا ماله یف
رسالت قلم	علی میرزا بیگی	۳۸. همباری سعید
حوزه هنری	افسانه شعبان نژاد	۳۹. یک آسمون، دو آسمون
کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	سید مهدی شجاعی	۴۰. یک اسب و دو سوار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱. کیفیت معرفی آثار

شایسته معرفی	عدم معرفی	کیفیت تعداد
۱۹	۲۱	فراوانی
۴۷/۵	۵۲/۵	درصد

۲. گروه سنی

گروه سنی تعداد	الف	الف-ب	ب	ب-ج	ج	ج-د	د	د-ه
فراوانی	۱	۱۰	—	۳	۳	۱۹	—	۴
درصد	۲/۵	۲۵	—	۷/۵	۷/۵	۴۷/۵	—	۱۰

از نگاه آمار

۳. وضعیت تألیف و ترجمه

تعداد	نوع اثر	تألیف و اقتباس	ترجمه
فراوانی	۲۵	۱۵	
درصد	۶۲/۵	۲۷/۵	

۴. قالبهای آثار

قالب	فراوانی	تعداد	درصد
داستان	تصویری	—	—
	کوتاه	۲۲	۵۵
	مجموعه	۱	۲/۵
	بلند	۶	۱۵
	رمان	۳	۷/۵
شعر	بلند	۳	۷/۵
	مجموعه	۴	۱۰
	قصه منظوم	—	—
سفرنامه	—	—	—
فیلمنامه	—	—	—
نثر ادبی	—	—	—
نمایشنامه	۱	۲/۵	

۵- قطع کتابها

قطع	فراوانی	تعداد	درصد
رحلی	۱	۲/۵	
خشتی	بزرگ	۱۴	۲۵
	متوسط	—	—
	کوچک	۳	۷/۵
وزیری	بلند	—	—
	کوتاه	۲	۵
رقعی	۱۹	۳۷/۵	
پالتویی	۱	۲/۵	
جیبی	—	—	—

۶. پرکارترین نویسنده: سیدمحمد سادات اخوی و فریبا کلهر هر کدام با دو اثر.
 ۷. پرکارترین مترجم: علی سلامی با سه اثر و رضا رهگنر با دو اثر.
 ۸. پرکارترین تصویرگر: پژمان رحیمی زاده با دو اثر.
 ۹. پرکارترین صفحه‌آرا: یوسف سخنور با سه اثر و رسول فلاح‌پور و زنده دل هر کدام با دو اثر

۱۰. پرکارترین ناشر

تعداد عنوان	نام مؤسسه انتشاراتی
۱۲	حوزه هنری
۴	زالال و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۳	مدرسه و دانش آموز
۲	چشمه، ریحان و برگ

۱۱. مجموع تیراژ کتابها: ۳۶۱۲۰۰ جلد، میانگین تیراژ برای هر کتاب حدود ۹۰۳۰ جلد.
 ۱۲. مجموع صفحات کتابها: ۲۰۹۷ صفحه، میانگین صفحه برای هر کتاب حدود ۵۲/۴۳ صفحه.
 ۱۳. مجموع بهای کتابها: ۶۶۲۰۰ ریال، میانگین بها برای هر کتاب حدود ۱۷۰۰ ریال.

رُبات قرمزی

است که همه در قالب چهار پاره سروده شده‌اند. اغلب اشعار این مجموعه در بردارنده موضوعاتی مذهبی و اعتقادی و برخی هم اجتماعی هستند. عنوان اشعار این کتاب عبارتند از: در دامن مهتاب، شبچراغ، تار، خانه خورشید، سایه‌ای در شب، جویبار، اندوه لاله‌ها، گریه پروانه‌ها، پاییز، باغ عبادت، ساز غمگین و نماز عشق. شعر «خانه خورشید» را می‌خوانید:

کلسته‌های مسجد

از بام خانه پیداست

پرواز کفترانش

وقت آنان چه زیباست

بر روی گنبدش هست

نویسنده: اریک سان ووازن. مترجم: زهرا سعیدبهر. تصویرگر: فیلیپ متر. گروه سنی: الف - ب. ناشر: زالال. تعداد: ۵۵۰۰ نسخه. ۳۲ صفحه. رنگی. ۲۹۵۰ ریال

به نقد تفصیلی این کتاب در بخش «نقد فصل» مراجعه کنید.

کلبرگی در باد

سروده: مهری ماهوتی. تصویرگر: کامیار صادقی. گروه سنی: د. ناشر: حوزه هنری. تعداد: ۳۳۰۰ نسخه. ۴۰ صفحه. ۸۸۰ ریال.

این کتاب، شامل سیزده شعر برای نوجوانان

چادر تیره شب را بر خاک
تیغۀ روشن خورشید درید
با سر انگشت نواز شگر باد،
لاله شب زده از خواب پرید

از دیگر نکات کتاب، استفاده از ترکیبهای استعاری و انتزاعی است که کاربرد آنها در شعر نوجوان، شایسته نیست. عباراتی چون: «سرانگشت نواز شگر باد»، «تن کوچۀ دلتنگ غروب»، «سجاده گسترده خاک»، «گلنسته نمناک دعا»، «باران عشق»، «حسرت دیدار» و ... از این نوع ترکیبها به شمار می آیند.

این کتاب، در مجموع کتابی خواندنی و به عنوان گزیده‌ای خوب از نخستین آثار شاعر، قابل قبول است.

گرچه تعدادی از تصاویر این کتاب نشان‌دهنده کوشش تصویرگر برای ارائه تصاویر جدی است، اما کاملاً پیداست که او آشنایی محدودی با شعر و تصویرگری ادبیات کودک دارد. تصویرگر این مجموعه، به جای تلاش برای دستیابی به عناصری که ترجمان تصویری «شعریت» است، از عناصر عامیانه تصویری مثل خطوط موج و پیچ در پیچ به نشانه ابر و مه و عناصر تصویری به اصطلاح خیال‌انگیز مثل «تار» و «بلبل» و «ماه» استفاده کرده و در نتیجه تصاویری ارائه داده‌است که فاقد تأثیرگذاری لازم بر بیننده‌اند.

به لحاظ اجرایی نیز تصاویر این کتاب ناهمگونند، مثلاً تصاویر صفحات ۱۵ و ۲۴ با تصاویر صفحات ۲۲ و ۲۷ کاملاً متفاوتند.

ماه و ازدها (دانشمندان جهان ۱- خواجه نصیرالدین طوسی)

نویسنده: سعیدآل رسول. تصویرگر: امیر نساجی. گروه سنی: ج. ناشر: ریحان. تعداد: ۱۰۰۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه. ۱۵۰۰ ریال.

شهر نوجوان

گلبرگی در باد

سروده: مهری ماهونی
نقاشی: کامیار صادقی

صدها گل ستاره
خورشید خانه دارد
در پشت این مناره

پر می‌کشد دل من
مثل کبوتر آن جا
عطر خوش اذانش
پر کرده سینه‌ام را

دیدگاه:

«گلبرگی در باد» نخستین مجموعه شعر سراینده است. شاعر با زبانی ساده و مناسب حال گروه سنی نوجوان، به بیان مطالب خود پرداخته است. مهمترین ویژگی کتاب، توجه به مفاهیم دینی و نیایش است. استفاده از واژه‌های شعر بزرگسال، تعبیر تکراری و تتابع اضافه به صورتهای مختلف (که وزن را پُر می‌کند) باعث عدم صمیمی شدن کارها با مخاطب است. برای مثال:

اشاره به هجوم مغولها و هلاکو، مقطع تاریخی مشخصی را نشان نمی‌دهد. نثر کتاب ساده و روان است؛ اما از نظر ویرایش نقص دارد.

تصاویر این کتاب فاقد حداقل جدید لازم برای تصویرگری يك متن ادبی است. تصویرگر، برای پرهیز از پیچیدگی‌های ساختاری تصویر که مستلزم صرف وقت زیاد است، از ترسیم عناصر متحرك تصویری چشم‌پوشی کرده و نهایتاً تصویری ایستا و بی‌تحرك ارائه داده‌است که حتی اجرای آنها نیز قابل قبول نیست.

جیمز و هلوی غول‌پیکر

نویسنده: رولد دال. مترجم: مژگان شیخی. گروه سنی: ج - د. ناشر: حوزه هنری. تعداد: ۲۳۰۰ نسخه. ۱۳۶ صفحه. ۲۰۰۰ ریال.

به نقد تفصیلی این کتاب در بخش «نقد فصل» مراجعه کنید.

سرزمین جادویی

نویسنده: آریش کستنر. مترجم: سپیده خلیلی. گروه سنی: ج - د. ناشر: حوزه هنری. تعداد: ۲۳۰۰ نسخه. ۱۵۲ صفحه. ۲۵۰۰ ریال.

در یکی از روزهای تابستان کنراد و عمویش در حال قدم زدن در خیابانند که اسبی از آنها قند می‌خواهد و سپس به آپارتمان آنها می‌رود. همه این شخصیتها برای اینکه کنراد بایستی انشایی دربارهٔ دریای جنوب بنویسد، راهی يك سفر جادویی می‌شوند و به سرزمینهایی با مردم گوناگون می‌روند. در سرزمینی مردم بسیار تنبل هستند و در سرزمینی دیگر مردم به مسابقه و جنگ و ستیز علاقه دارند. آنها به سرزمینهای دیگر با خصوصیات دیگر می‌روند و سرانجام کنراد به کمک عمو و اسب به کنارهٔ دریای جنوب می‌رسد. اسب در آنجا می‌ماند

خواجہ نصیر طوسی در آلموت به سر می‌برد که هلاکوخان مغول به ایران حمله می‌کند و قلعه و کتابخانهٔ آلموت در اختیار مغولها قرار می‌گیرد. عطاملک جوینی - وزیر مغولها - خواجہ را با هلاکو آشنا می‌کند و کتابخانه از نابودی نجات می‌یابد. خواجہ نصیر با سپاه مغول به بغداد می‌رود و اتفاقی در آنجا روی می‌دهد. با تدبیر خواجہ نصیر، عطاملک که مورد غضب مغولها قرار گرفته از مرگ نجات می‌یابد. سرانجام خواجہ نصیرالدین، رصدخانه مراغه را در زمان هلاکو تأسیس می‌کند.

دیدگاه:

این کتاب تاریخ - علمی، به شیوهٔ کتابهای تاریخی تألیف شده است. کتاب، حکایت یا خطی داستانی را دنبال نمی‌کند و نویسنده ماجراهایی تاریخی را که قابلیت داستانی داشته‌اند، داستانی‌تر نکرده و می‌توان آن را يك یا چند حکایت از زندگی خواجہ نصیر دانست. کتاب، خواجہ نصیر طوسی را به طور کلی معرفی کرده و بیشتر به برخی اتفاقات زندگی او پرداخته‌است تا علم و دانش وی. کتاب از پرداخت هنری منسجمی برخوردار نیست، اما از نظر موضوعی - مثل يك درس تاریخی - برای مخاطبان خود مفید است؛ هرچند علی‌رغم

حالا چه هستند؟ فقط آن که بزرگ می‌شود و بچه باقی می‌ماند، انسان است.»

داستان سرزمین جادویی که گویا در اصل «سی و پنجم ماه مه» نام داشته است با عبارت زیر آغاز می‌شود:

۲۵ ماه مه بود و برای عمو «رینگل هوت»، هر اتفاق عجیبی در این روز عادی بود. اگر چند روز پیش چنین اتفاقی می‌افتاد، عمو فکر می‌کرد که یا خودش خُل شده و یا چند تا از پیچهای مغزش شُل شده است و یا شاید هم جای زمین و آسمان عوض شده؛ اما در ۲۵ ماه مه، وضع فرق می‌کرد و عمو معتقد بود که در این روز، آدم باید خونسردی خودش را حفظ کند. به خصوص که پنجشنبه هم بود.

خواننده با خواندن این مقدمه خود را برای روبه‌رو شدن با حوادث و اتفاقاتی غیرعادی آماده می‌کند. نویسنده نیز که پیش از این، ولع خواننده را برای شنیدن این حوادث برانگیخته است، او را با اسبی آشنا می‌کند که حرف می‌زند، به دنبال کار می‌گردد، اسکیت بازی می‌کند و قند را خیلی دوست دارد. به دنبال این حادثه عمو، اسب و کنراد به سفری جادویی آن‌هم از داخل یک کمد می‌روند. آنها سرزمینهایی را می‌بینند که مردمی تنبل دارند و در آنجا ماشین‌ها کار انسانها را انجام می‌دهند، یا با انسانهایی ورزش‌دوست آشنا می‌شوند و حتی اجازه ورود به زندگی تمام قهرمانان زمانهای مختلف تاریخ را در یک همایش ورزشی پیدا می‌کنند. دیگری، سرزمینی است که در آن بزرگترها به مدرسه می‌روند تا روش تربیت صحیح کودکان را بیاموزند ...

اما چند نکته در این میان فراموش شده است، از جمله اینکه حوادث و سرزمینهایی که قهرمانان داستان به آن می‌گذارند ارتباط چندانی با هم ندارند، تا جایی که اگر جای آنها را با هم عوض کنیم هیچ اتفاقی در پیشبرد داستان رخ نمی‌دهد. همچنین توصیف نویسنده از برخی سرزمین‌ها به قدری

و با اسبی دیگر که با او دوست شده بود زندگی می‌کند و کنراد و عمویش از سفر بازمی‌گردند. البته هیچ‌کس سخنان آنها را درباره این سفر باور نمی‌کند. کنراد همان شب خاطرات خود را از سفر به سرزمین جادویی می‌نویسد و می‌خوابد.

دیدگاه:

اریش کستنر، نویسنده‌ای آشنا در سرزمین ماست، به دلیل: «امیل و کار آگاهان»، «کلاس پرنده»، «خواهران غریب»، «کنفرانس حیوانات»، «ماجراهای فسقلی»، «امان در خانه نیست» و روایتی از برخی آثار مشهور مانند: «سفرهای گالیور»، «گربه چکمه‌پوش» و «دن کیشوت».

دو ویژگی برجسته که تقریباً در تمام آثار او به چشم می‌خورد به این شرح است:

۱. داشتن لایه‌ای زیرین و عمیق از اندیشه در پس یک لایه رویین و جذاب داستانی
۲. طنز ظریف و منتقدانه در قبال جامعه و حوادث آن و به ویژه در ارتباط با دنیای کودکان.

کستنر در توصیفی کنایه آمیز، خود را این‌گونه معرفی می‌کند: «اکثر انسانها کودکی‌شان را مثل یک کلاه کنار می‌گذارند. آنها آن دوران را مثل شماره‌تلفنی که دیگر از دور خارج شده، فراموش می‌کنند. اول آنها بچه بودند، بعدها بزرگ شدند، اما

سریع و موجز است که خواننده ایرانی نا آشنا با فرهنگی که نویسنده به آن تعلق دارد، از درک آنها عاجز است. [فصل هانیبال عطسه می‌کند]

با توجه به تسلط نویسنده بر عناصر داستان نویسی و مواردی که اشاره شد، دو تفسیر درباره این داستان وجود دارد.

۱. داستان سفر جادویی داستانی فانتزی است که نویسنده کوشیده به کمک فضاهایی جذاب و تخیلی و بی پروا، خواننده را با خود همراه سازد. با این فرض نمی‌توان پیام‌هایی پیچیده یا انتقادی و موجز از داستان انتظار داشت، بلکه داستان در حد یک اثر سرگرم کننده ظاهر می‌شود.

۲. داستان سفر جادویی در حقیقت نگاهی به آینده آشفته بشر است که در آن کودکان به کارهای عبث فراخوانده می‌شوند، ماشین نیز انسانها را تنبل‌تر کرده و آنها را گرفتار ساخته است. در نهایت انسان تنها به مدد آرمیدن دوباره در طبیعت به آرامش خواهد رسید.

در پایان گفتنی است که نثر داستان نشان می‌دهد که مترجم و ناشر در چاپ کتاب عجله کرده‌اند؛ نثری که هنوز بوی ترجمه می‌دهد و احتیاج به ویرایش دارد.

یک اسب و دو سوار

نویسنده: سیدمهدی شجاعی. تصویرگر: پرویز حاصلی. گروه سنی: ج - د. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه. رنگی. ۱۶۰۰ ریال.

پس از اینکه حبیبین مظاهر، نامه امام حسین(ع) را می‌خواند، برای پیوستن به سپاه امام(ع) از کوفه خارج می‌شود. غلام حبیب هم به اصرار با او همراه می‌شود. حبیب، پس از رسیدن به امام(ع) به سوی قبیله‌اش «بنی‌اسد» باز می‌گردد و نود مرد دلاور را برای جهاد آماده می‌کند. آنها در

میان راه با سپاه بنی‌سعد درگیر شده و یاران حبیب پراکنده می‌شوند. به ناچار، حبیب به تنهایی نزد امام(ع) می‌رود و خود در روز عاشورا به شهادت می‌رسد.

دیدگاه:

موضوع داستان تازه نیست و طرح داستانی خاصی ندارد و بسیار ساده بیان می‌شود. نثر کتاب، علی‌رغم سادگی و روانی، فاقد تازگی و طراوت شیوه نگارش نویسنده و ویژگیهای نثر اوست. مخاطبان به راحتی کتاب را می‌خوانند، اما چیز تازه‌ای نصیبشان نمی‌شود، چون درباره رفتن حبیبین مظاهر به قبیله بنی‌اسد و گردآوری نود جنگجو و همچنین لشکرکشی شبانه حبیب سندی ذکر نشده است و جای تردید وجود دارد. نقش «غلام» در داستان نامعلوم است و جایگاه غلام در اسلام به این شکل مطرح نمی‌شود. با این توضیح، چون غلام نقشی در داستان ایفا نکرده است، در واقع نباید به این شکل طرح می‌شد. موضوع کتاب چندان جذاب نیست و حادثه خاصی در آن رخ نمی‌دهد. همچنین، داستان پرداخت مطلوبی ندارد.

تصویرگر این کتاب برای ارائه تصاویری سالم، صمیمانه تلاش کرده است. تصاویری که از شیوه نقاشی سنتی بعد از دوره صفویه استفاده کرده‌اند، از آثار قابل قبول هستند.

تکیه بر سبز (حکایت آیه‌ها ۵)

نویسنده: سید محمد سادات اخوی. گروه سنی: ج - د. ناشر: مدرسه. تعداد: ۱۰۰۰۰ نسخه. ۴۸ صفحه. ۱۰۰۰ ریال.

این مجموعه، شامل هفت حکایت و قصه دربارهٔ هفت آیه از قرآن کریم است که شش آیه مربوط به پیامبر اکرم (ص) و یک آیه دربارهٔ حضرت موسی (ع) و «بلعم باعور» است. داستان اول، هجرت مسلمانان به حبشه و حمایت و کمک نجاشی پادشاه حبشه به آنهاست. داستان دوم، دربارهٔ سه صحابی پیامبر (ص) است که به جنگ تبوک رفتند و مسلمانان آنان را طرد کردند. آنها به بیرون مدینه رفتند و توبه کردند و خداوند توبه آنها را پذیرفت. حکایت سوم، دربارهٔ «وحشی» است که حضرت حمزه عموی پیامبر (ص) را به

ندارد، نمی‌تواند به نماز برود. آخرین حکایت دربارهٔ حضرت موسی (ع) و «بلعم باعور» است که می‌خواهد حضرت موسی (ع) را نفرین کند، اما خداوند علم او را می‌گیرد.

دیدگاه:

این کتاب، در واقع با هدف بیان شأن نزول آیاتی از کتاب آسمانی نوشته شده که با توجه به علاقه کودکان به دانستن شأن نزول آیه‌ها، کار ارزشمندی است. در نگاه اول، حکایت‌های این کتاب - برای یک نوجوان - با آیات مذکور ارتباط چندانی ندارد و گاهی اتصال بین آیه و حکایت برای خواننده تردیدبرانگیز است، زیرا رابطه ظاهری بین آیه و شأن نزول آن کم‌رنگ است، مگر با استناد به حدیث که آن هم ذکر نشده است. به بیانی دیگر، گویی حلقه‌ای گم‌شده در این حکایتها وجود دارد و بهتر بود نویسنده به سراغ آیاتی می‌رفت که در آنها این ارتباط قوی‌تر است. گذشته از این موارد، نویسنده توانسته است با بسط قصه‌ها به ایجاد انتظار آفرینی در فضای آنها دست یابد. پرداخت و نثر داستانها خوب و مناسب است و با وجود کوتاهی متن قصه‌ها شخصیت‌های کاملی دارند که قابل حس و درک هستند. در مجموع، این حکایتها اگرچه نو نیستند، ولی به سبب پرداختن به برخی فرازاها، قابل تأمل‌اند.

عناصر تصویر روی جلد این کتاب چنان «فسقلی»‌اند که منظور طراح آن به راحتی درک نمی‌شود. حتی اگر منظور ایشان درک شود، هیچ‌کدام از این عناصر تصویری برجستگی ویژه‌ای ندارند و بیننده نمی‌داند به چه چیز باید نگاه کند. از طرف دیگر، تقسیم روی جلد کتاب به دو قسمت کاملاً مساوی آبی (در قسمت بالا) و سفید (در قسمت پایین) تقسیم‌بندی قابل قبولی نیست.

شهادت رساند و سپس توبه کرد. حکایت چهارم، برخورد حضرت حمزه با ابوجهل است. حکایت پنجم، سرگذشت بلال و شکنجه شدن او توسط کافران است. حکایت ششم، داستان پیرزنی است که پیراهن پیامبر (ص) را می‌خواهد. پیامبر (ص) پیراهن خود را می‌بخشد و چون پیراهن دیگری

چتر نوازنده

نویسنده: فردریک فلد. مترجم: مهدی ضرغامیان.
گروه سنی: ج - د. ناشر: مدرسه. تعداد: ۵۰۰۰
نسخه. ۷۲ صفحه. ۱۵۰۰ ریال.

پیرمردی به نام «آدمار» پس از ده سال تلاش موفق به ساختن چتری می‌شود که هنگام بازشدن، آهنگی دلنواز می‌زند. بر اثر یک اشتباه، این چتر در رستورانی جابه‌جا می‌شود و به دست مردی به نام «فایبر» می‌افتد. برای پیدا کردن چتر در روزنامه آگهی چاپ می‌شود، اما آقای فایبر از برگرداندن آن خودداری می‌کند. پسر و دختری که در همسایگی آقای فایبر زندگی می‌کنند، برای به دست آوردن جایزه و خرید هدیه‌ای برای مادرشان، به جستجوی چتر می‌پردازند. بعد از مدتی آقای فایبر را پیدا کرده و با ترفندی، چتر را به صاحبش برمی‌گردانند و جایزه را می‌گیرند.

دیدگاه:

«چتر نوازنده» دارای فکر اولیه و موضوعی

خوب است، اما چند اشکال اساسی در طرح این داستان پلیسی وجود دارد. به عنوان مثال: معمولاً برای نگه‌داری چیزی که ارزشمند است تلاش بسیاری می‌کنند و مسامحه جایز نیست. چگونه پسر و دختر به طور اتفاقی و غیرمنتظره موفق به یافتن چتر می‌شوند؟ وقتی قرار نیست پاینده چتر، آن را بازکنند چرا چتر را همراه خود بیرون می‌آورد؟ وقتی که هم بچه‌ها و هم سازنده چتر از نوازنده بودن آن اطمینان ندارند، چرا برای بازکردن چتر اصرار می‌کنند؟ این موارد را نمی‌توان در نگارش یک قصه پلیسی - البته با در نظر گرفتن منطق ریاضی که باید در این قبیل موارد از آن پیروی کرد - نادیده گرفت؛ خصوصاً اینکه مترجم درباره قصه‌های پلیسی، مقدمه‌ای هم نگاشته است. نویسنده خواسته است مردم را کوچک فرض کند تا بچه‌ها و کارشان بزرگ تلقی شود. همچنین تلاش کرده است که با افزودن چاشنی طنز، فانتری و حوادث عجیب، از جدیت و خشونت ویژه داستانهای پلیسی بکاهد.

در مجموع، اگر دانش‌آموزان کلاس چهارم و پنجم دبستان (گروه سنی ج) این کتاب را بخوانند شاید ماجراهای آن را باور کنند و لذت ببرند، اما منطق داستانی این کتاب برای نوجوانان گروه سنی «د-ه» پذیرفتنی نیست.

روی جلد این کتاب جذاب است و صفحه‌آرایی قابل‌قبولی دارد.

چهارپا

نویسنده: آلیس بارتلز. مترجم: سید مهدی شجاعی. تصویرگر: جابلس تیپو. گروه سنی: ب - ج. ناشر: برگ. تعداد: ۶۶۰۰ نسخه. ۲۸ صفحه. ۲۸۰۰ ریال.

دختری از روی سورتمه پندش می‌افتد و در میان بره‌ها گم می‌شود. حیوانی عجیب و بسیار بزرگ او

چهارپا

نوشته الهی داریوش
مقتضی خلیفه تیسر
ترجمه سیمین تاجاوی

حیوان نمی‌دانیم و پرداخت شخصیتها عمیق نیست. توصیف داستان به کمک تصاویر انجام گرفته که به خوبی احساس می‌شود. نثر داستان، ساده و روان و قابل فهم برای مخاطبان گروه سنی «ب-ج» است.

در تصاویر این کتاب يك ضعف عمده وجود دارد، به این معنا که عناصر تصویری و شیوه طراحی تصاویر از یکدستی لازم برخوردار نیستند. توضیح اینکه در آفرینش تصاویر يك کتاب، تصویرگر می‌کوشد که همه عناصر تصویری را با نگاهی واحد به تصویر بکشد تا تصاویر یکپارچگی خود را حفظ کنند. به کارگیری عناصر ناهمگون در تصاویر يك مجموعه، این یکپارچگی را به هم می‌زند و بیننده به عنوان يك «جنگ» به مجموعه نگاه می‌کند.

در تصویرهای این کتاب، نه تنها عناصر تصویری از يك تصویر تا تصویر بعدی تغییر می‌کند، بلکه حتی در «چارچوب» يك تصویر نیز این ناهماهنگی وجود دارد. مثلاً در تصویر صفحه ۱۵، طراحی «ماهی» با بقیه عناصر تصویر همگونی و خوانایی لازم را ندارد و گویی اینها از دو دنیای متفاوتند. در صفحه ۱۹ نیز مردی طراحی شده است که با بقیه طراحی‌های ارائه شده کاملاً متفاوت است.

من کجا لاکنم

نویسنده: محمود مشرف آزاد تهران (م. آزاد).
تصویرگر: پژمان رحیمی زاده. گروه سنی: الف-ب. ناشر: زلال. تعداد: ۱۱۰۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه. رنگی. ۲۰۰۰ ریال.

به نقد تفصیلی این کتاب در بخش «نقد فصل» مراجعه کنید.

برایم قصه بخوان

مترجم: سیروس طاهباز. گروه سنی: ب-ج.

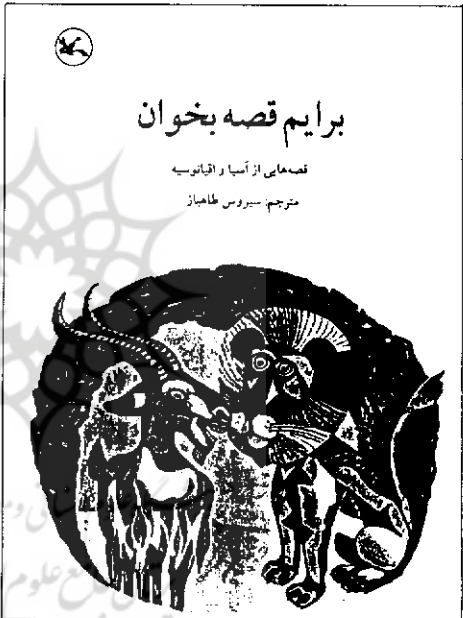
را می‌یابد و با خود به غار می‌برد. آن حیوان که چهارپا نام دارد با پیرزنی زندگی می‌کند که او هم در کودکی گم شده و چهارپا او را پیدا کرده است. البته پیرزن، به خانه خودش رفته، از دواج کرده و بعد چون پیر شده و به رسم اسکیموها باید برای مردن از دهکده بیرون می‌آمده، دوباره پیش چهارپا برگشته است. سرانجام، آنها به دختر کمک می‌کنند و او را به دهکده برمی‌گردانند.

دیدگاه:

کتاب «چهارپا» به خاطر بهره‌گیری از جانوری که برای کودکان ناشناخته است، دارای مایه داستانی دوست داشتنی و جذابی است. طرح داستان چندان منسجم نیست و حوادث به شکلی کاملاً منطقی در کنار هم طراحی نشده‌اند. داستان، طرحی ساده و کم آفت و خیز دارد. در این کتاب داستانی در دل داستان دیگر آمده و در واقع هدف اصلی، زندگی پیرزن است و دختر و ماجرای او بهانه قرار می‌گیرد. با توجه به خلاصه بودن داستان، پرداخت آن پررنگ نیست و خواننده کمتر با حوادث درگیر می‌شود. از نظر شخصیت پردازی، تنها با پیرزن آشنا می‌شویم. در حالی که چیز زیادی از دختر یا

ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
تعداد: ۲۰۰۰۰ نسخه، ۹۶ صفحه، ۱۵۰۰ ریال.

این کتاب، شامل نوزده داستان از نویسندگان کشورهای مختلف و قاره آسیا و اقیانوسیه است. نخستین داستان با نام «طبل جادویی» از قصه‌های ژاپنی است که در آن، مردی به نام «کنگورو» طبل جادویی دارد. وی با زدن ضربه به یک طرف طبل دماغش بزرگ و با زدن ضربه به طرف دیگر آن دماغش کوچک می‌شود و مردم برای کوچک یا

بزرگ شدن دماغ‌هایشان به او مراجعه می‌کنند. روزی او به صحرا می‌رود تا بفهمد دماغش چقدر بزرگ خواهد شد و بر طبل می‌زند. و این کار باعث دردسرهایی برای او می‌شود. سرانجام به نوعی ماهی با همین نام (کنگورو) تبدیل می‌شود.
دیدگاه:

گزینش داستانهای ملل مختلف کاری ارزشمند و تلاش برای گردآوری قصه‌های شرق، قدم مثبتی است. البته انتظار می‌رود در گزینه‌ای که حاوی داستانهای ملل مختلف است، فرهنگ و قومیت آنها

تجلی پیدا کند و نشان دهنده قوی‌ترین قصه‌های آن کشورها باشد. در عین حال، این مجموعه‌ها باید گزینشی امروزی باشد. در «برایم قصه بخوان» علی‌رغم فکر اولیه و موضوع مناسب، حق مطلب ادا نشده است و خواننده با مجموعه خواندنی خیلی خوبی روبه‌رو نیست. نثر کتاب ساده و صمیمی است و با تصاویر زیبای کتاب ارتباطی محسوس ایجاد کرده است که در مجموع با گروه سنی مخاطب، تطبیق دارد. برای این کتاب تعبیر «لطیفه‌وار» مناسب به نظر می‌رسد.

در این کتاب مجموعه‌ای از تصویرسازی‌های هنرمندان چند کشور آسیایی چاپ شده است. این آثار عموماً با شیوه‌های رایج تصویرسازی‌های اروپایی - آمریکایی به وجود آمده‌اند و تازگی چندانی ندارند، اما تصاویر تصویرگران ژاپنی، مغولستان، زلاندنو و هند، قابل قبول‌تر از بقیه‌اند.

یک آسمون، دو آسمون

سراپنده: افسانه شعبان نژاد. تصویرگر: عطیه مرکزی. گروه سنی: الف - ب. ناشر: حوزه هنری.
تعداد: ۶۶۰۰ نسخه، ۲۸ صفحه، رنگی، ۲۸۰۰ ریال.

بادبادکم راه افتاد
دوید به دنبال باد
بادبادکم هوارفت
اون بالا بالا هارفت
رفت و رسید به یک دشت
صداش زدم، برنگشت

نوازه شعر این کتاب با زبانی محاوره‌ای و در وزنهای هجایی و کوتاه سروده شده است. عنوان‌های اشعار عبارتند از: غنچه، بادبانک، ماهی و اریک، باد، نخوچه، یک آسمون دو آسمون، کلاغه، پاییز، لباس شاپرک، عروسک، بارون و

جیرجیرک و همه آنها موضوعاتی درباره «طبیعت» دارند.

دیدگاه:

این مجموعه کوچک، در صورت خوانده شدن برای کودکان سنین پیش دبستانی، مناسب است زیرا سادگی و لطافت اشعار باعث می‌شود که به راحتی آنها را حفظ کنند. بار آموزشی اشعار برای گروه سنی «الف» خوب است و کودکان می‌توانند از طریق آنها با اشیا و جانوران پیرامون خود (بویژه بازیچه‌های خودشان) ارتباط برقرار کنند و ترانه‌هایی را برای آنها بخوانند. البته بهتر بود از کلام محاوره‌ای و خودمانی خیلی کمتر از میزان کنونی استفاده می‌شدو شاعر زبان فاخر را برمی‌گزید تا از نظر آموزش زبان نیز مفیدتر باشد. به عنوان مثال شعر «ماهی و اردک» را می‌آوریم که کلمات آن می‌توانست درست و با رعایت نثر فارسی ادا شود:

اردک کوچک من

کواک، کواک صدا کرد

میون حوض خونه

یواش، یواش شنا کرد

ماهی که توی آب بود

صدای اونو شنید

دنبال اردک من

پایین و بالا پرید

کاشکی می‌شد که من هم

ماهی باشم یا اردک

بازی کنم با اونها

میون حوض کوچک

ناگفته پیداست که می‌توان به جای کلمه‌های: «میون»، «خونه»، «اونو» و «اونها» از واژه‌های: «میان»،

«خانه»، «او را» و «آنها» استفاده کرد و اشکالی هم در وزن و معنی شعرها پیش نمی‌آید.

کتاب از نظر رسم‌الخط اشکال دارد. برای مثال: در شعر بالا «من هم» به صورت «منهم» آمده‌است و برخی واژه‌ها از نظر خواندن برای کودکان مشکل دارد. برای مثال: «خواب می‌دوه توی چشاش» [شعر کلاغ] و یا «دامنی از برگی گُلا به او داد» [نخودچه] را می‌توان نام برد.

تعدادی از تصاویر این کتاب، مثل تصویر «شعر عروسک» بسیار جذابند، اما تصویرگر در به‌کارگیری رنگهای خالص چنان افراط کرده‌است که رنگها تأثیر خود را از دست داده‌اند. اگر تصویرگر این مجموعه می‌کوشید تا در همسایگی رنگهای پرسروصدا، از رنگهای خاموش استفاده کند، تأثیرگذاری رنگهای خالص تصاویرش بیشتر می‌شد. درضمن، صفحه‌آرایی و انتخاب حروف این کتاب نیز می‌توانست با دقت بیشتری انجام شود.

بعد از کشتار

نویسنده: محمدرضا بایرامی. تصویرگر: پرویز اقبالی. گروه سنی: د. ناشر: حوزه هنری. تعداد: ۳۲۰۰ نسخه. ۴۰ صفحه. ۶۴۰ ریال.

گرگی گرسنه و پیر در زمستانی سرد، با تعقیب یک گله گوسفند، آغل و جایگاه آنها را پیدا می‌کند؛

با ترفند از شکاف بام طویله وارد آن می‌شود و شب را با دریدن گوسفندی که زنگوله دارد و پاره‌پاره کردن گوسفندان دیگر، صبح می‌کند. روز بعد، چوپان با کمک اهالی ده، برای تنبیه گرگ، همان زنگوله را به گردن او می‌آویزند و رهایش می‌کنند.

بعد از کشتار

نویسنده: محمدرضا باورامی
نقاشی: پرویز اقبالی

دیدگاه:

«بعد از کشتار» موضوعی جالب و پرکشش دارد، به خصوص از این نظر که از نگاه و زاویه دید گرگ نوشته شده است، اما این زاویه دید ثابت نیست و گویی این نویسنده است که جهان را از چشم گرگ می‌نگرد. راوی چیزهایی می‌داند که نباید و چیزهایی را نمی‌داند که باید بدانند. به بیانی دیگر، زاویه دید در بعضی جاها «دانای کل» است و بعضی جاها «دانای محدود». در بعضی قسمت‌ها، نویسنده خود به جای گرگ می‌نشیند و فکر می‌کند! مثلاً هنگامی که برای خروج از آغل، گرگ از گوسفندان کشته شده، پُشته می‌سازد و... حضور سگ گله در داستان نادیده گرفته شده است، حال آنکه در روستا سگ هست و با آمدن گرگ، هیاهوی عجیبی برپا می‌کند. با توجه به این موارد، می‌توان گفت واقع‌نمایی و واقع‌گویی قصه ضعیف است. پایان قصه هم بدون

زمینه‌سازی قبلی است و ناستواری آن تا اندازه‌ای زحمت نویسنده را از میان برده است. اینکه گرگ وارد آغل گوسفندان شود و با تمام هیاهویی که ایجاد شده، کسی متوجه آن نشود؛ همچنین یک گرگ همه گوسفندان را بکشد و فقط با آویختن یک زنگوله به گردنش تنبیه شود، غیرواقعی و غیرمنطقی است. در دو کتاب دیگر که چند سال پیش یکی با ترجمه مصطفی رحماندوست و دیگری تألیف ناصر یوسفی منتشر شده و در هر دو زنگوله‌ای به گردن یک گربه انداخته می‌شود، به دلیل خردسالانه و فانتهزی بودن فضای کار، این ضعف منطقی حس نمی‌شود.

نثر کتاب ساده و روان است؛ شخصیت گرگ به خوبی شناسانده شده، اما دیگر شخصیت‌های داستان ملموس نیستند.

تصاویر این کتاب فاقد خیال‌انگیزی لازم است. تصویرگر برای به تصویر کشیدن وقایع این داستان، به ترسیم گزارشی وقایع اکتفا کرده است. در نتیجه تصاویر ارائه شده فاقد بیان تصویری لازم‌اند و توانایی تأثیرگذاری درونی و حسی را از دست داده‌اند.

سنجایی که بزرگ شد

نویسنده: شکوفه تقی. تصویرگر: رامین شرفی. گروه سنی: ب - ج. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۴۰۰۰۰ نسخه. ۲۰ صفحه. رنگی. ۱۱۰۰ ریال.

سنجایی کوچولو، می‌خواهد بزرگی خود را پیدا کند تا دیگران او را انیت نکنند و مسخره آنها نشود. او برای پیدا کردن «بزرگی» به راه می‌افتد و در این گشت‌وگذار، با مشکلات زیادی روبه‌رو می‌شود و تجربه کسب می‌کند. سرانجام با راهنمایی خرگوش پیر، ترسش را دور می‌اندازد و «بزرگی» را پیدا می‌کند.

مجید ملاً محمدی و سیدسعید هاشمی. تصویرگر:
نیلوفر میرمحمدی. گروه سنی: ج - د. ناشر: کانون
پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۳۰۰۰۰
نسخه. ۳۶ صفحه. ۱۳۰۰ ریال.

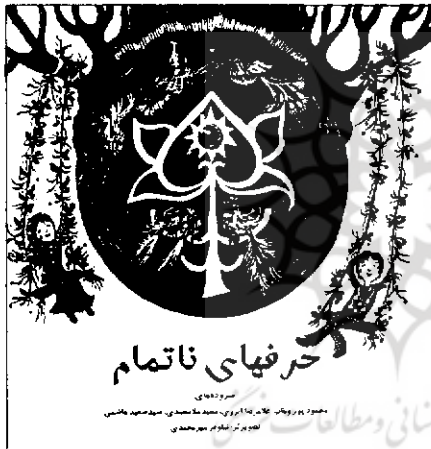
باغ ما، روح لطیفی دارد
بوی گل از نفسش می‌بارد
دل پروانه و سنجاقل را
از خودش هیچ نمی‌آزارد
سالهاراز بهاران را او
در دلش سبز نگه می‌دارد

دیدگاه:

فکر اولیه و طرح این قصه تکراری و تا حدی غیرمنطقی است. برای مثال: سنجابها چرا شش خواهر و برادر هستند؟ چرا حادثه‌ای رخ می‌دهد و سنجاب به جانوری ترسو تبدیل می‌شود؟ سنجاب چگونه دوباره نمی‌ترسد؟ علت اینکه درخت گردو بزرگترین میوه خود را به سنجاب می‌دهد چیست؟ آیا برخورد یک بچه سنجاب با فیل و دیگر حیوانات نامتجانس داستان، واقعی به نظر می‌رسد؟ این کتاب، اگر برای گروه سنی پایین‌تری (الف - ب) نگارش می‌یافت، می‌شد از سهیل‌انگاریهای آن صرف‌نظر کرد. حال آنکه گروه «ب - ج» مخاطبان داستان هستند و کتاب از این نظر دچار مشکلاتی خاص است. در مجموع، «سنجایی که بزرگ شد» کتابی خواندنی است و علی‌رغم تکراری بودن فکر اولیه آن، می‌توانست به صورت کاری ارزنده‌تر ارائه شود.

تصاویر این کتاب تازه و بدیع‌اند. طراحی‌های حیوانات، پرتحرک و رنگ‌آمیزی آنها قابل‌قبول است.

پانزده شعر این کتاب را چهار شاعر جوان سروده‌اند که شامل: دوازده چهارپاره، یک غزل و دو شعر نیمایی در موضوعهای مختلف شهادت، طبیعت (زمستان، بهار، دریا، باران و برف)، حضرت امام (ره) و ... است.

نام برخی از اشعار عبارتست از: کاش غمهایت...، گلبرف، خیالهای رنگی، سنجاقل رود، شعر بارانی، حرفهای ناتمام، خانه‌های پیر، نگاه تو و آب، حرفهای آسمانی.

دیدگاه:

مجموعه حاضر، به دلیل گردآوری نخستین تجربه‌های موفق چهار شاعر جوان شهرستانی در

حرفهای ناتمام

سرایندگان: محمود پورهاب، غلامرضا آبروی،

یک دفتر، حائز اهمیت است. زبان اشعار ساده، روان و مناسب مخاطبان گروه سنی «ج - د» است. موضوعات انتخاب شده نیز تازه و در صورت تکراری بودن، دارای بیانی نو هستند. این اشعار اگر چه از سراینده‌گانی گوناگون گردآمده است، اما شعرها بی تأثیر از یکدیگر نبوده و حتی گاهی به یک سوژه و یا عبارت، توجه خاص شده است. برای مثال «قاب» به چندین شکل مختلف نمود یافته است:

باز هم در قاب، در قاب قشنگ
عکس بابا را تماشا می‌کنی
مثل اینکه خاطرات رفته را
در دل این قاب پیدا می‌کنی

[شعر کاش غم‌هایت]

می‌شود در قاب خیس پنجره
چک چک آواز باران را شنید

[شعر بارانی]

مانده بودم در کنار پنجره
او مرا در قاب خود جا داده بود

[شعرهای روشن]

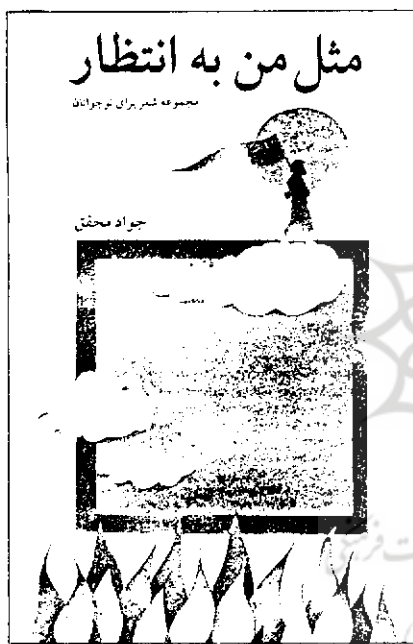
باز هم در قاب چشم مادرم
تکه‌ای از آسمان افتاده است

[شعر بوی چادر]

نمونه‌های دیگر را می‌توان در عباراتی نظیر: شعر، بهار، باران، حرفهای... و گل... یافت. این مجموعه، مانند دیگر کتابهای نوجوانان تن به حضور برخی ترکیبهای انتزاعی و ذهنی داده است که شعرها را بزرگسالانه و غیر ملموس می‌سازد. عبارتی چون: «شعرهای روشن احساس»، «نگاه خیس»، «بوی موسیقی قوهای سپید»، «بوی احساس تری ماهیها»، «کفتر روح» و «ذهن زلال حیاط» از این دست به شمار می‌آیند. در مجموع، این کتاب مجموعه شعری خواندنی

و یکدست است که به صورتی زیبا و قابل تأمل و بدون اشکال چاپی ارائه شده است.

تصاویر این کتاب، چنان انباشته از عناصر ریز و درشتند که بیننده نمی‌داند باید به کجای تصویر نگاه کند. به‌کارگیری بیش از حد رنگهای خالص نیز به این آشفتگی دامن می‌زند، اما در گوشه و کنار این تصاویر، عناصر بدیع نیز به فراوانی دیده می‌شوند.

مثل من به انتظار

سراینده: جواد محقق، تصویرگر: کاظم طلایی.
گروه سنی: ج - د. ناشر: حوزه هنری. تعداد:
۲۲۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه. ۵۰۰ ریال.

این کتاب، حاوی سیزده شعر در قالبهای چهارپاره و نیمایی است. موضوع و مضمون تمام اشعار درباره دفاع مقدس و شهادت است و محور اصلی آنها را: نبرد، بازگشت، پدر به خانه، رفتن به جبهه، بمباران، جانباز، شهید و خانواده او و

گم بود/ نعش سرخ شهید کوچک ما/ بر سر
شانه‌های مردم بود.»

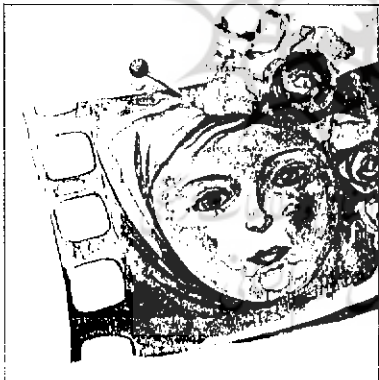
[ص ۱۶، جبهه‌های خورشیدی]

«اینک این خاطرات خون‌آلود/ در دلم درد و داغ
می‌کارند/ ایرهای عقیم بغضم نیز/ بر کویر دلم
نمی‌بارند.»

[ص ۳، همسفر با سپاه بیداری]

هر چه از شعرهای اول فاصله می‌گیریم و به آخر
کتاب (در واقع سالهای آخر سرایش اشعار)
می‌رسیم، رنگ و بوی شعر جای خود را به عطر
سبز خیال می‌دهد که این می‌تواند باعث ماندگاری و
قوت آنها باشد.

روی جلد این کتاب سرد و دافع است و استفاده
از عناصر نم‌دستی مثل ابر و خورشید و... این
حالت را تشدید می‌کند.

مثل دختر گلها

فریا کلهر

مثل دختر گلها

نویسنده: فریا کلهر. گروه سنی: ج - د. ناشر:
حوزه هنری. تعداد: ۲۲۰۰ نسخه. ۵۲ صفحه.
۱۲۰۰ ریال.

آزادگان تشکیل می‌دهد. شعر «میهن مرا هنوز» را
می‌خوانید:

آمدی، خوش آمدی
ای کیوترها
ای نگاه روشن
با نگاهم آشنا

دشتهای کشورم
زیر خون و خنجر است
لاله‌های میهنم
زخمی ستمگر است

ای پرندۀ غریب
می‌روی چو کوبه کو
هر کجا که می‌رسی
از زبان من بگو

میهن مرا هنوز
غرق نیزه می‌کنند
شهر خرم مرا
چون «هویره» می‌کنند

دیدگاه:

این کتاب که شعرهای آن بین سالهای ۶۰ تا ۶۹
—سالهای مقاومت— و با حال و هوای خاص آن ایام
سروده شده است، نخستین مجموعه شعر مستقل
یک شاعر در زمینه دفاع مقدس برای نوجوانان
است. سادگی زبان، تازگی و تنوع موضوعات، بیان
شاعرانه، پایبندی به برخی اصول ادبی و زبان
فاخر، از ویژگیهای این مجموعه است.

شعرهای این کتاب با دیگر شعرهای ویژه
نوجوانان، تفاوت دارند و رگه‌هایی از تصاویر و
شعرهای بزرگسالانه در آنها موج می‌زند:
«روز تشییع آن دلاور سبز/ همه جا در غبار غم

این کتاب، مجموعه سه داستان به نامهای: «با چه زبانی تشکر کنم؟!»، «کسی که از پرنده‌ها بدش می‌آید» و «مثل دختر گلها»ست. داستان «با چه زبانی تشکر کنم؟!» درباره دختری است که در خانواده‌ای پرجمعیت زندگی می‌کند. لوزة او بر اثر سرماخوردگی متورم می‌شود و به همین دلیل همراه دایی‌اش به پزشک مراجعه می‌کند. براساس تشخیص پزشک، لوزة دختر جراحی می‌شود. پس از این عمل، دایی و پزشک متوجه می‌شوند که دختر به طرزی استثنایی «زبان کوچک» ندارد.

خلاصه داستان «مثل دختر گلها» این است که: پدر و مادری از هم جدا می‌شوند و دخترشان را به پرورشگاه می‌سپارند. آرزوی دختر این است که خانواده‌ای او را بپذیرد. روزی او و دیگر بچه‌ها را به یک میهمانی دعوت می‌کنند. دختر وقتی می‌فهمد میزبانان قصد انتخاب یک دختر را دارند، سعی می‌کند نظر آنها را جلب کند، اما پس از انتخاب شدن متوجه می‌شود که او را برای بازی در یک فیلم برگزیده‌اند و چون پدرش فیلمساز بوده خیلی خوشحال نمی‌شود.

دیدگاه:

«مثل دختر گلها» کتابی است با موضوعاتی ساده، گیرا و نسبتاً تازه که بیشتر روی شخصیتها تکیه دارد و براساس همین محور پیش می‌رود. داستانها طرح خاصی ندارند، ولی پرکشش و پرتجرب هستند و مخاطبان را به خوبی جذب می‌کنند.

نثر و زبان این داستانها ساده و طنزآمیز است. هر سه داستان کتاب، بدون اتفاق و حادثه‌اند و اوج، فرود، طرح و گره خاصی ندارند. شخصیت‌های اصلی هر سه قصه دختر هستند که از نظر پرداختن نویسندگان زن به این موضوع، قابل توجه‌اند. البته رویکرد نویسندگان زن به استفاده از شخصیت‌های دختر در قصه‌هایشان نباید منجر به کمرنگ‌شدن ویژگی‌های دخترانه شود و با تغییر

شخصیت از دختر به پسر، خدشه‌ای به داستان وارد آید. درباره داستان «مثل دختر گلها» بهتر بود گره داستان زودتر شروع می‌شد تا انتظار آفرینی و شخصیت‌پردازیها، دقیق‌تر و پرکشش‌تر باشد، مثلاً اگر جمله «بالاخره مانده بودم که مرا انتخاب می‌کنند یا نه؟» در ابتدای داستان آورده می‌شد، خواننده را بیشتر به اندیشیدن وا می‌داشت.

روی جلد این کتاب، اجرای قابل قبولی دارد، اما طراحی آن می‌توانست بهتر از این باشد. در این روی جلد، عناصر تصویر در یکجا انباشته شده و بقیه صفحه کاملاً خالی به نظر می‌رسد. در مورد حروف عنوان و محل قرارگیری آنها در روی جلد نیز فکر ویژه‌ای نشده و اجرای آنها کاری نامناسب به نظر می‌رسد.

فانوس بود و غزال

نویسنده: فریبا کلهر. تصویرگر: مصطفی ندرلو. گروه‌سنی: ج-د. ناشر: حوزه هنری. تعداد: ۳۳۰۰ نسخه. ۴۹ صفحه. ۱۱۰۰ ریال. این کتاب، شامل سه داستان به نامهای: «دهکده»

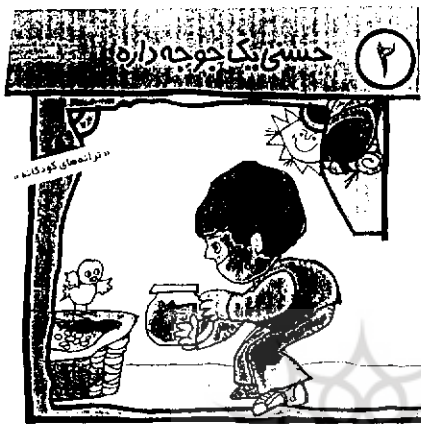

فانوس بود و غزال

نوشته: فریبا کلهر

نقاشی: مصطفی ندرلو

نمی‌شود؛ اما تصاویر داخل کتاب، طراحی‌های قابل‌قبول‌تری دارند. تنها به‌کارگیری بافت در بخشهایی از تصاویر و اجرای بقیه آن با خطوط محیطی، یکدستی طراحی‌ها را از بین برده است.

حسنی یک جوجه داره

سروده: شکوه قاسم‌نیا. تصویرگر: غلامعلی مکتبی. گروه سنی: الف - ب. ناشر: پیدایش. تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۱۶ صفحه. رنگی. ۱۲۰۰ ریال.

حسنی نگاهش افتاد

به آسمون دوباره

ستاره‌شو پیدا کرد

رو ابر پاره پاره

دادکشید از اون پایین:

سلام ستاره من

نگاه بکن من اینجا

برام تو چشمک بزن

این کتاب، شامل هفت شعر یا ترانه کودکانه است که همه درباره یک شخصیت به نام «حسنی» سروده شده‌اند. موضوع اشعار، دیدنیهای کودکان و وقایعی است که با توجه بیشتری به آنها می‌نگرند. عنوان اشعار کتاب عبارتست از: حسنی چه دید؟، حسنی

سنگ» «فانوس بود و غزال» و «شاپرک بانو» است. خلاصه داستان دهکده سنگ را می‌خوانیم:

«گلاب» دختری غمگین است و فکر می‌کند که هیچ دوستی ندارد. او از اطرافیانش دلخور است و به آنها علاقه‌ای نشان نمی‌دهد. خواهرش به او می‌گوید که قلبی از سنگ دارد. گلاب به کنار رودخانه می‌رود و در آنجا ملکه آبهای شیرین را می‌بیند و با راهنمایی او به دهکده سنگ که مردمانش قلب ندارند، راه پیدا می‌کند. گلاب در راه دهکده سنگی یک مرغ دریایی زخمی را پیدا می‌کند و دوباره عاطفه در درونش قوت می‌گیرد و می‌فهمد که سنگدل نیست.

دیدگاه:

این کتاب، ساختاری افسانه‌ای دارد و قصه‌ها از نظر طراحی یکدست و انسجام یافته‌اند. هر سه داستان فضاهایی ساده و سیری راحت دارند و با توجه به فضای افسانه‌ای و خیالی، تأثیر واحدی بر خواننده القا می‌کنند و در کنار یکدیگر، پشتیبانی حسی ایجاد می‌کنند. گره‌های داستانی به سادگی پدید می‌آیند و به آسانی گشوده می‌شوند. البته هیچ عیبی نداشت اگر گره داستانی بفرنج می‌بود و انتظار آفرینی هم در آن ایجاد می‌شد. کتاب با مخاطبان گروه سنی «د» و نوجوانان مطابقت دارد و بیشتر برای دخترها مناسب به نظر می‌رسد تا پسرها، زیرا جاذبه داستانی از طریق فضاهایی عاطفی ایجاد می‌شود که بیشتر مورد پسند دختران است. البته لطافت و فضای عاطفی قصه‌ها دلیل کم جاذبه بودن آنها نیست، بلکه گروهی از مخاطبان را بیشتر راضی می‌کند. نثر داستانی این کتاب ساده، خوب و روان است.

روی جلد این کتاب، دارای همان ویژگی‌های کتاب «مثل دختر گلها» است. عناصر تصویری در یک‌جا انباشته شده و سفیدی اطراف یک‌باره از این مجموعه جدا شده است. در مورد نوع خط (قلم) عنوان و سایر مشخصات کتاب نیز فکر ویژه‌ای ملاحظه

گل است و لاله، حسنی اگر نخنده، حسنی يك جوچه داره، حسنی و دزد، سلام، ستاره من و حسنی می‌خواست بازی کنه.

دیدگاه:

«حسنى يك جوچه داره» مجموعه سروده‌هایی است با زبانی ساده و محاوره‌ای و دارای وزنی صمیمی که به راحتی به دل کودکان می‌نشیند و در حافظه آنها می‌ماند. طنز جذّاب و ارتباط‌های عاطفی عناصر موجود در اشعار این کتاب، باعث طراوت و ملموس‌تر شدن آنها برای کودکان شده است. مهارت سراینده در به وجود آوردن مضمون‌های زیبا و احساس برانگیز تا حدی است که به هیچ وجه تعابیر محاوره‌ای شعرها، به نوق مخاطب لطمه‌ای نمی‌زند. حسنی می‌خواست بازی کنه نمونه‌ای کامل از این ترانه‌های کودکانه است که ساده و صمیمی و بدون هیچ‌گونه تکلف و صنعت و حشو آمده است و بار معنایی مناسبی دارد:

حسنى می‌خواست بازی کنه

دنبال همبازی می‌گشت

مورچه‌ای ریز و قهو‌ه‌ای

از اون طرف‌ها می‌گذشت

حسنى صداز زد: کوچولو

همبازی من می‌شی تو؟

من می‌دوم به دنبالت

تو هم فرار کن و برو

مورچه جواب داد: حسنى

وای که چه حرف‌ها می‌زنی

من با تو همبازی بشم؟

آخه مگه هم قدمی؟

هیچ می‌دونی چند سالمه؟

خیلی بزرگتر از توام

مورچه‌ای پیر و خسته‌ام

جای پدر بزرگتم!

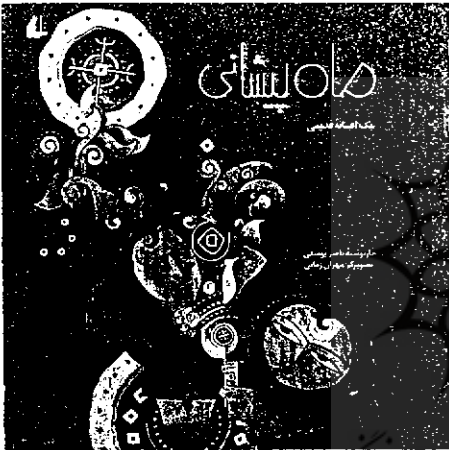
حسنى می‌خواست چیزی بگه

اما خجالت می‌کشید

خودش را خیلی کوچولو

مورچه را هم بزرگ می‌دید

تصاویر این کتاب دارای همان ویژگی‌هایی است که در مورد کتاب اول گفته شد. (پژوهشنامه ۴)

ماه پیشانی

بازنوشته: ناصر یوسفی. تصویرگر: مهران زمانی. گروه سنی: الف - ب. ناشر: افق. تعداد: ۱۰۰۰۰ نسخه. ۲۳ صفحه. رنگی. ۲۰۰۰ ریال.

«ماه‌پری» دخترکی مهربان و تنهاست که با مادر و دختری نامهربان زندگی می‌کند. او از سپیده صبح تا سیاهی شب کار می‌کند و از بی‌مهری مادر و دختر رنج می‌برد. روزی باد، لباسهایی را که او شسته، با خود می‌برد و یکی از آنها درون چاهی می‌افتد. در آن چاه يك غول زندگی می‌کند. او ماه پری را آزمایش می‌کند و از مهربانی و صبوری او خوشحال می‌شود. به همین دلیل بر روی پیشانی

او نقش يك ماه می‌اندازد و «گل آرزو» را به ماهپری می‌دهد تا هر وقت هر آرزویی داشت، برآورده شود. بی‌بی‌خانم (مادر نامهربان) وقتی ماجرا را می‌فهمد، دخترش گلابتون را به سراغ غولِ چاه می‌فرستد. غول پس از آزمایش گلابتون به بداخلاقی او پی می‌برد و خال بزرگ و زشتی بر پیشانی او می‌گذارد. سرانجام، ماهپری از گل آرزو کمک می‌گیرد و خال پیشانی گلابتون را از بین می‌برد.

دیدگاه:

موضوع داستان زیباست، هرچند تکراری است و ممکن است به همین دلیل خسته‌کننده باشد. کتاب از نظر زبانی ساده و صمیمی و موفق بهره‌مند است و طرح آن محکم و خیال‌انگیز است؛ به گونه‌ای که خواننده را به ادامه داستان ترغیب می‌کند.

تصویرگری این کتاب جدی و خوب است. استفاده از نقوش سنتی که به خوبی با عناصر دیگر از قبیل شخصیت‌های انسانی و عناصر گیاهی همخوانی پیدا کرده‌اند، همراه با صفحه‌آرایی متین و حساب‌شده، از ویژگی‌های این کتاب به‌شمار می‌روند.

